

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТА СУТЬ

Ющенко Наталія Вікторівна,
аспірант кафедри державного управління,
публічного адміністрування та регіональної
економіки ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Електронне урядування стане дієвим інструментом для подолання непрозорості та недовіри між суспільством та владою, підвищення ефективності, доступності та якості послуг органів державної, регіональної влади та місцевого самоврядування.

Цілісна концепція електронного урядування повинна спиратися на теоретичне забезпечення, чіткий категорійно-понятійний апарат, структуру механізмів та принципів розбудови електронного урядування та виявлення взаємозв'язків всіх ланок системи публічного управління.

У науковій літературі широко висвітлене поняття «механізм управління», «механізм державного управління». Та зміст його та структуру науковці трактують по різному. Концептуальними та теоретичними засадами механізмів державного управління опікуються такі науковці, як В. Авер'янов, О. Амосов, Г. Атаманчук, В. Бакуменко, О. Коротич, В. Малиновський, Р. Рудницька, Г. Одінцова та багато інших. Особливостями теоретичного та інформаційно-аналітичного забезпечення впровадження електронного урядування досліджується багатьма науковцями, серед яких О. Баранов, О. Голобуцький, М. Демкова, Д. Дубов, С. Дубова, П. Клімушин, І. Клименко, К. Линьов, А. Серенок, А. Семенченко, Г. Почепцов, С. Чукут, О. Шевчук та інші.

Проте багато питань стосовно механізму електронного урядування ще потребують вирішення. Не існує чіткого визначення поняття «механізм електронного урядування» та чіткої класифікації структури. Тому аналіз

існуючих понять та узагальнення підходів щодо структури механізму електронного урядування є наразі актуальним.

Так, якщо розглядати електронне урядування як інноваційну форму публічного управління, яка застосовуючи новітні технології дає можливість інтерактивної взаємодії держави, громадян, суб'єктів господарювання можливо виявити зв'язок між механізмами державного чи публічного управління та механізмами електронного урядування.

Словник української мови у загальному розумінні визначає *механізм* як послідовність станів, процесів, які визначають собою які-небудь дії, явища; система, яка визначає порядок якого-небудь виду діяльності.

В економіці *Механізм управління* – спосіб організації управління суспільним виробництвом з притаманними йому формами, методами, засобами, що відповідають кожній історичній епосі та соціально економічному устрою[1].

Механізми державного управління – способи розв'язання суперечностей явища чи процесу в державному управлінні, послідовна реалізація дій, які базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації, функціональній діяльності з використанням відповідних їй форм і методів управління.

За формою подання – це схематичне зображення статично-динамічного (структурно-функціонального) змісту процесу управління як взаємодії суб'єкта і об'єкта, єдності діяльності і відносин, функціонування певної системи чи підсистеми.

Склад елементів та порядок функціонування механізму державного управління визначається метою, засобами впливу на об'єкт, зв'язками між елементами системи, наявністю ресурсів та можливостей конкретної ситуації. Обов'язковими складовими є: цілі, принципи, функції, методи, інформація, технологія та технічні засоби.

Залежно від засобів, які використовуються у конкретних механізмах державного управління, вони можуть бути політичними, економічними, соціальними, організаційними та правовими, а також комплексними відповідно до основних сфер суспільної діяльності [2].

У науковій літературі існують багато підходів до тлумачення терміну «механізми публічного управління», які трактують його зміст і структуру по різному. Так В. Авер'янов визначає як сукупність державних органів, організованих у систему для виконання цілей (завдань) публічного управління відповідно до їхнього правового статусу, та масив правових норм, що регламентують організаційні засади та процес реалізації вказаними органами свого функціонального призначення. Г. Атаманчук визначає механізм управління, як складову частину системи управління. В. Бакуменко та В.Князєв зазначають механізм публічного управління, як практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на суспільство. В. Малиновський вважає механізм публічного управління як сукупність засобів організації управлінських процесів та способів впливу на розвиток керованих об'єктів [3].

На думку О. Коротич механізми управління є засобами для забезпечення досягнення конкретної мети управління, здійснення певного управлінського процесу або створення та функціонування тієї чи іншої управлінської системи. А механізми державного управління являють механізми управління, які дозволяють цілісно представити систему державного управління та процеси, що дозволяють здійснювати державно-управлінський вплив на соціально-економічний територіальний комплекс держави [4].

Тобто деякі науковці трактують механізм державного управління, як інструмент, для реалізації державного управління, який має організаційну структуру, деякі дивляться ширше та розуміють під поняттям складну функціональну систему з взаємозв'язаними методами впливу та реалізацією.

Впровадження електронного урядування потребує розробки свого понятійного апарату. Так на думку А. Семенченка механізми державного управління у сфері електронного урядування базуються на підходах держави щодо її впливу на процеси. Першим з яких є саморозвиток та самоорганізація інформаційного суспільства та е-урядування. Другий полягає в управлінні та регулюванні державою розвитком інформаційного суспільства та впровадженням е-

урядування. Але, оптимальним є поєднання двох підходів. До складу механізмів державного управління впровадження е-урядування відносяться: політичний, законодавчий, організаційний, інституціональний, економічний, фінансовий, соціальний, інформаційний [5].

В.Марченко вважає, механізмом впровадження електронного врядування в органах виконавчої влади є комплекс етапів, принципів, шляхів, методів, способів та інструментів забезпечення впровадження електронного врядування в органах виконавчої влади на основі формування, розробки, використання й розвитку нормативно-правового, організаційно-методологічного, інформаційно-технічного, кадрового, інтелектуального й фінансово-матеріального забезпечення процесу створення інтегрованої інтерактивної інформаційної системи електронної взаємодії органів виконавчої влади, у т. ч. єдиного веб-порталу органів виконавчої влади, єдиного порталу надання адміністративних послуг, які б реально діяли й мали практичну значущість [6].

В працях присвячених електронному урядуванню Д.Спасибів визначає механізм е-управління – складна система, що призначена для досягнення накреслених цілей, має певну структуру, методи, важелі, інструменти впливу на об'єкти управління з відповідним правовим, нормативним та інформаційним забезпеченням [7].

Таким чином, виходячи з того, що електронне урядування є не лише проекцією державного управління, а й інструментом його трансформації до відкритого демократичного суспільства, механізм електронного урядування має бути уточнений. Тобто, механізм електронного урядування – складна система, яка має певну структуру, сукупність принципів, шляхів, методів, способів та інструментів, маючих нормативно-правове, організаційне, інформаційне, кадрове та технічне забезпечення через використання яких здійснюється вплив на об'єкт управління задля прийняття та реалізації управлінських рішень для досягнення конкретної мети з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Згідно з Концепцією електронного урядування в Україні основним механізмом електронного урядування є електронний документообіг з використанням електронного цифрового підпису. Науковці ж розглядають проблему ширше і виділяють такі компоненти механізму: надання електронних послуг, безпеки в інформаційному просторі, електронної взаємодії, електронної демократії та відкритих даних, тобто виділяючи функціональну складову. Кожен з цих механізмів має свою структуру та відіграє певні функції в розбудові ефективної системи електронного урядування. Подальше дослідження полягає в аналізі структури механізму електронного урядування та його компонентів.

Література

1. Погребняк, І. Є. Електронний уряд (e-government) і електронне урядування (e-governance): поняття та принципи функціонування. Право та інновації. - 2014. - №3. С. 26-35.
2. Семенченко А.І., Дрешпак В.М. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посібник. – К. – 2017. – 70 с.
3. Коротич О. Б. Державне управління регіональним розвитком країни: визначення основних понять. Вісник економічної науки України. 2010.
4. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління: вид. 2-ге, доп. і випр. / В. Я. Малиновський. – К. : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2005. – 254 с.
5. Семенченко А. Механізми державного управління у сфері електронного урядування. Студії з архівної справи та документознавств. 2012.- №20.- С. 109.
6. Марченко, В. В. (2016). Механізм впровадження електронного урядування в органах виконавчої влади (Doctoral dissertation, Ужгородський національний університет; Всеукраїнська громадська організація "Майбутнє країни").
7. Спасібов Д.В. Електронне урядування в контексті сучасних концепцій публічного управління. Теорія та практика державного управління. 2018.- № 2(61).